

Överblick över IT-stödd distansutbildning

Kvalitetshöjande projekt HKr

Camilla Siotis Ekberg

Högskolan Kristianstad

Förord

Jag har arbetat med denna överblick under hösten 2015, och avgränsat mitt projekt mot att ge en överblick över IT-stödd distansutbildning, även benämnd e-learning, i olika kontexter i Sverige. Överblickens har inga pretentioner på att vara fullständig. Jag har haft en del kontakter och gjort en del telefonintervjuer för att skaffa mig en bild av området e-learning. Jag har också sökt mig fram på nätet, ibland utifrån rekommendationer från dem jag intervjuat och ibland mera spontant. Några källor har jag hittat och gått vidare med från den uppsats som jag citerar ur i avsnittet om typer av e-learningmoduler. Jag har gjort sökningar efter distansutbildningspedagogik, e-learning eller IKT-pedagogik inom högskolan, bl a på studera.nu och allastudier.se.

Jag har valt att kopiera organisationers egna beskrivningar på webben för att låta dessa illustrera vad deras verksamheter är inriktade på. De stycken som är gråmarkerade är alltså direkta kopior av nättexter. Länkarna där dessa texter, eller annat material som jag refererar till finns förtecknade i referenslistan.

Inledning

Distansutbildning förekommer numera mycket brett och allmänt i många sektorer i samhälle och näringsliv. Det är en avsevärt mindre kostnad att utbilda eller vidareutbilda människor som är geografiskt spridda genom antingen ren distansutbildning via nät än genom sammankomster. I vissa fall används någon form av Blended Learning, där förberedelser i någon form görs via distans och man sedan kan ha mer väl förberedda och fokuserade sammankomster och utnyttja de resurser som detta kräver (lärare på plats och resor och möjligen övernattningar för deltagare). Även vid den nu alltmer spridda pedagogiska tekniken Flipped Classroom innebär att studenter tar del av undervisningsmaterial, ex vis föreläsningar, och förbereder hemifrån. Den faktiska sammankomsten med lärare och studiekamrater kan då utnyttjas som en form av förberett storseminarium och fokusera mer på processer och utveckling i en grupsituation.

Vårt kunskapssamhälle har konsekvensen att det många gånger efterfrågas mer utbildning, vidareutbildning eller kompetensutveckling än vad en centralorganisation mäktar med att ge. Då kan dessa skapa eller köpa in förberedande kurser där genomgången och också någon mindre form av "examination" används som är ett grundkrav för att en person ska få komma in på nästa nivå med mer fysiska träffar och direkt lärarledd undervisning. Statens Kommuner och Landsting (SKL) fick exempelvis en så stor efterfrågan på sina föreläsningar om Medborgarkommunikation, att de har gjort på detta sätt (intervju med Lena Langlet, ansvarig för SKL:s on-linekurs i Medborgardialog).

Kort sagt finns det förhållanden där man ser de faktiska sammankomsterna som en värdefull resurs som ska användas för maximal effekt och effektivitet genom de deltagandes egna förberedelser, understödda av digital teknik med pedagogiskt syfte.

E-learningbranschen i Sverige

Det finns en mängd kommersiella utbildningsföretag som har e-learning i sitt utbud, ex vis Biner (och många flera). I ett sådant företag kan kurser leda till certifieringar, och en produktpresentation se ut såhär:

”Du studerar de grundläggande teoretiska delarna (Foundation) på egen hand i vår multimedia e-learning kurs, med telefon- och emailsupport från lärare och experter, och fortsätter sedan med en tre dagar lång klassrumskurs (Certified) med mer praktisk inriktning. Kursen leder till certifiering på Foundation- och Certified-nivå.”

Autotech teknikinformation, som är en av tre liknande företag som SKL anlitat för sina onlinekurser. Autotech tycks bara producera onlinematerialet, dvs inte bedriva undervisning själva. SKL har denna form av upphandling förtecknat bland sina uppdragsformer. Autotech skriver bla på sin hemsida:

... Kompetens saknas hos kunden, exempelvis runt animerad film eller e-learning. Vi hjälper er med produktionen från A till Ö.

Det finns en uppsjö av liknande tjänster från utbildnings- och konsultföretag. Men det sker också en del utbildningsproduktion ”in-house” inom stora organisationer, exempelvis multinationella företag.

Typer av e-learningmoduler eller kurser

Det finns material som kan ses som instruktionsmanualer eller instruktionsfilmer (how-to-do-utbildning; instruktioner). Dessa produceras ofta för specifika sammanhang i ex vis ett företag och är billiga att göra. Man visar kanske hur en maskin ska monteras eller opereras. Många gånger kan man se denna typ av instruktionsfilmer på nätet, exempelvis riktat till en kund som köpt en viss produkt. Detta utgör den kvantitativt största delen av distansöverbyggande tekniker för lärande (Fenn, Larson m fl, 2013).

Utbildning som handlar om *processer och regler* som tillämpas inom ett företag benämns ”teknisk kunskap” och produceras ofta inom bolaget självt.

Den minst omfattande sektorn, och den som är mest komplex och dyrast att utveckla, är de så kallat ”mjuka” utbildningarna som är mera övergripande. De senare köps i hög grad in av företag eftersom de är dyra att producera och också vänder sig till en mindre specifik grupp. Man kan se universitetsutbildningar som paradexempel på denna nivå, där man arbetar mot de högre lärandemålen i lärandetaxonomier och där en djupgående kunskap och förståelse ska

leda individen mot självständiga förmågor till analys, utvärdering och kunskapsbaserat skapande.

Den kunskap som behövs för produktionen av e-learning går från det rent tekniska till det pedagogiska. Kraven på utbildningsproducentens kunskap kommer att vara olika beroende på vilken typ och komplexitet av e-learning man ska framställa och driva.

Bild 1. Hierarki av e.-learningutbildningar. Ur Fenn, Larson m fl (2013) med referens till intervju av Johan Skoglöf, ägare/konsult Learntech AB

MOOCs och deras användbarhet för organisationer

MOOCs är nätkurser som ges avgiftsfritt, i allmänhet av universitet. Den student som så önskar kan eventuellt få betala för lärarhandledning, certifiering eller validering, men detta är olika för olika kurser och kursgivare. Vissa organisationer och företag (ex vis Tetra Pak) skapar egna bibliotek över MOOC-kurser som anses kunna vara relevanta för organisationens anställda i relation till företagets verksamhet.

På Tetra Pak presenteras detta koncept såhär:

Utbildning på jobbet med Academy Online

På Tetra Pak är vi mycket intresserade av ny teknik och nya inlärningsmetoder. Vår Academy Online erbjuder inspiration och lärande i form av ett brett utbud av artiklar, podcasts, videoklipp med mera. Exempel på vad vi erbjuder:

Academy Library

Nya insikter från ledande personer och källor inom ledarskapstänkande.

MOOCs

External Massive Open Online Courses som är relevanta för Tetra Pak finns tillgängliga för dina anställda. [Läs mer om MOOCs](#)

Business Insights

Särskilt utvalda artiklar och podcasts som behandlar stora och viktiga utmaningar som Tetra Pak måste ta ställning till.

Lista på relevanta MOOCs för Tetra Pak:

<https://www.mooc-list.com/>

<http://sustainability.tetrapak.com/learning-and-development#toc0>

Online-kurser för specifika organisationer eller företag

När en onlinekurs, däremot, görs speciellt för och begränsar sina deltagare till ett visst företag, kallas detta COOCs (Corporate Open Online Courses, se ex vis The blog EDOCEO). Då kan diskussioner som förs hållas inom företaget.

Då man har en samlad och mindre grupp, runt 30 deltagare, kallas detta Small Community Online Course – SPOC. Sådana grupper innebär en större insats av den studerande, dvs man avser att få en stor del av de deltagande att fullborda kursen. Denna typ av kurser kan också användas som del i blended learning, och då som förberedelse till lärarledda moment.

Distanspedagogik och digitalt stödd utbildning - organisationer

På många håll sitter nog personer med eller utan allmänpedagogisk utbildning och producerar distansstödd utbildning. Detta kan vara en ganska ensam situation, vilket jag har hört i diskussioner med bl a Stefan Larsson, LRC, utifrån hans erfarenheter av att ha arbetat med lärplattformen Luvit; och Maria Olin (telefonintervju), rektor för Medieinstitutet. Den senare menar att behovet av kompetensutveckling är enormt inom e-learningområdet.

Som svar på olika behov som uppkommit i relation till e-learning finns ett flertal organisationer, branschsammanlutningar och liknande. De har ibland koppling till den kommersiella sidan av utbildning med digitalt stöd, som ex vis Promise, som beskriver sig nedan:

Promise är en branschförening för företag som verkar inom kompetensutveckling och lärande med stöd av digitala medier.

Det finns också organisationer som är bredare, främst SVERD:

”Svenska riksföreningen för distansutbildning SVERD bildades 1984 av innovatörer som såg behovet av ett återkommande utbyte mellan aktörer inom distansutbildning i Sverige. Tanken bakom SVERDs logotyp är att verka för att alla människor ska ha möjlighet att nå information och kunskap via olika fysiska och virtuella vägar.

Medlemmar i SVERD är enskilda personer och organisationer med intresse för distansutbildning. Det är inom olika utbildningsnivåer som grund-, vuxen-, folk- och högskoleutbildning vilka genomförs av såväl offentliga som privata utbildningsorganisationer.”

Bland medlemmarna i SVERD finns ett flertal högskolor och universitet: Högskolan Borås; Högskolan Väst; Högskolan på Gotland, Karolinska Institutet, Karlstads Universitet,

Kungliga Musikhögskolan och Stockholms Universitet. Därutöver är ett antal kommuner och nätplattformsföretag, t ex Fronter, och Läkemedelsakademien och Folkuniversitetet medlemmar. Däremot saknas HKr.

Universitetskanslersämbetet har också en koppling till SVERD, och bjuder, via SVERD:s hemsida in till ett seminarium i januari 2016 där UKÄ presenterar en rapport utifrån ett uppdrag att utreda om, hur och i vilken omfattning öppen nätbaserad utbildning (så kallad MOOCs) skulle kunna rymmas inom den svenska högskolan. Beskrivningen av seminariet är som följer:

UKÄ presenterar nu sin utredning och föreslår att MOOCs ska kunna ges inom ramen för den svenska högskolan och ser flera möjligheter med utbildningsformen. Vi vill därför även diskutera om MOOCs kan bidra till att snabbt kunna svara mot stora samhällsutmaningar. Ett exempel på en av de största utmaningarna just nu är integrationen av människor som flyr sina länder och kommer till Sverige. Kan den öppna nätbaserade utbildningen i form av MOOCs vara medel för detta och andra ändamål? Vilka initiativ finns redan?

Universitetskansler Harriet Wallberg inleder seminariet.

SVERD länkar också till tankesmedjan REK (Riksorganisationen för EKompetens), vars avsiktsdeklaration ser ut som följer:

Det preliminära syftet är att ge REK och den svenska lär/kompetenshanteringssektorn ett mer och konkret framtidsfokus, samt att fungera som en katalysator för en rad framtidsorienterade initiativ inom och runt REK. Omfånget innefattar lärande och kompetensutveckling inom olika stadier och former för lärande, utbildning samt kompetensutveckling, och då med speciell fokus på eKompetens och kompetenshantering.

Ett illustrativt program för ett möte arrangerat av SVERD, REK och Folkbildningsrådet/FSO hösten 2015 beskrivs på följande sätt:

Programmet inkluderar introducerande presentationer, diskussioner samt erfarenhetsutbyten mellan tankesmedjans deltagare inom de fyra lärandekontext som innefattas i detta möte, nämligen;

- Framtida lärande med e-lärande, på distans och genom nät-baserat själv-lärande
- Framtida lärande i det livslånga lärandet/folkbildningen
- Framtida lärande under den obligatoriska skolan/basutbildningen
- Framtida lärandet för och i yrket, företag och professionen

Det finns således många fält inom samhället och företagsvärlden som ser ett stort behov av utbildning på distans i olika former.

Utbildning i distanspedagogik – tillbakablick och nuläge

Högskolepedagogisk nivå

Mellan 2004 och 2007 bedrevs ett projekt under ledning av det numera nedlagda NSHU (Myndigheten för nätverk och samarbete inom högre utbildning) för att underlätta för med syftet att ”öka kompetensen hos personal inom högskolan på området flexibel utbildning till en internationellt jämförbar nivå” (citat Gisselberg, dåvarande Myndigheten Sveriges Nätuniversitet). I ett samarbete mellan 5 högskolor och universitet bedrevs en breddmagister i IT-stödd distansutbildningspedagogik (se rapport Siotis, 2007). Deltagarna var huvudsakligen lärare vid högskolor och universitet. Då projektiden, och även myndigheten, upphörde, lades projektet ner.

Då jag nu letar efter utbildning i distansutbildningspedagogik, hittar jag högskolepedagogiska kurser där detta ingår som del. Ex vis finns en 3 hp högskolepedagogisk kurs vid Skövde högskola. Det finns säkert inslag av distanspedagogik i flera högskolepedagogiska kurser, men tycks inte finnas som eget fokus. I varje fall är det svårhittat och därmed svåråtkomligt för intresserade studenter. Eftersom de högskolepedagogiska kurserna inte ges på distans, tycks sig dessa mest ses som internutbildning för respektive högskola.

Den enda mera omfattande kurs som ges helt på distans är faktiskt HKr:s 7,5 hp-kurs i distansöverbyggande teknik på 25%. Även denna kan vara svårhittad för sökande utanför HKr, eftersom man enbart får träff på Antagning.se om man söker på just ordet ”Distansöverbyggande”, men däremot inte på ”Distanspedagogik”. Antagningskravet är allmän behörighet samt minst 135 hp, vilket innebär att den i hög grad riktar sig mot högskolelärare. Möjligen kan man då undra varför kursen är satt på grundläggande nivå och inte avancerad, men det kanske inte är så betydelsefullt i praktiken,

Nackdelen med att den högskolepedagogiska utbildningen i distanspedagogik på de flesta håll verkar i formen av internutbildning på respektive campus är att man inte kan få en kursgrupp med stor spännvidd i sina erfarenheter av olika arbetssätt och tekniker – och inte minst av olika kursplattformar. Kunskapsöverföringen inom ett område där tekniken hela tiden skapar nya möjligheter som behöver integreras i ett kritiskt synsätt på dess pedagogiska användbarhet minimeras. Här finns en möjlighet till kunskapsdelning och ömsesidigt lärande av deltagare (såväl studenter som lärare på kursen) som helt enkelt blir försutten.

Allmän nivå

För allmänna högskolestudenter hittar jag endast tre kurser à 7,5 hp. Två av dessa ges vid Linnéuniversitetet, båda på grundläggande nivå, och den ena bygger på den andra. Kurslitteraturen är densamma på båda kurserna. Vissa formuleringar i kursbeskrivningen visar också på att dessa kurser inte är tänkta för utbildning i distansundervisning på högskolenivå. Dessa båda kurser ingår i programmet för datalärare.

Umeå Universitet erbjuder kursen ”Lärande med webb 2.0 och nästa generations webb, 7.5 hp” på grundläggande nivå, och tycks vara bredare inriktad och teoretiskt inriktad. Kursinnehållet beskrivs:

- Terminologi och begrepp som beskriver webbens ursprung, nutid och framtid
- Utvärdering och anpassning av webbtillämpningar för lärande
- Fördjupning och diskussion omkring att använda webbtillämpningar i pedagogisk praktik, i relation till pedagogisk teoribildning
- Webbens framtid, utvecklingens möjligheter och effekter

I övrigt hittar jag utbildning inom YH-skolor, främst Medieinstitutet. Jag hade en telefonintervju med Medieinstitutets rektor, Maria Olin, som jag tyckte var upplysande och därför följer här en sammanfattning av denna:

Medieinstitutet är en Yrkehögskola. Detta betyder att YH-skolan arbetar på uppdrag från Regeringskansliet för att fylla ett specificerat kompetensbehov. Detta innebär också att de flesta av skolans elever går direkt från utbildningen till arbete, enligt en generell uppskattning av YH-myndigheten 90% av de studerande.

Under ett antal år har en utbildning inom en mängd IT och IT-produktionsrelaterade yrken bedrivits på Medieinstitutet, med fokus inom digitalt lärande. Nedan ses tre utbildningsbeskrivningar för utbildningar av denna karaktär som ska ges 2016:

Digital produktion för pedagogiskt verksamhet – 2 år deltid 50%

Utbildning för att producera digitala lärresurser, hantera digitala verktyg och programvaror för produktion, hantera lärarplattformar och författarverktyg, med mera. Utbildningen ger även kompetens för att planera, upphandla, utbilda och administrera digitala lärresurser och verktyg. Utbildningen är på distans och deltid 50%.

Utbildningsproducent Blended Learning – 2 år

Utbildningen för att producera för digitalt lärande. Du utbildas till framtidens utbildningsproducent. Grundfokus ligger på att lära ut hur du planerar, utvecklar och genomför flexibla utbildningar via digitala kanaler. Vi kombinerar olika författarverktyg, programvaror med kunskap i gamefication, rapid learning samt kompetensutveckling med seminarier ”in real life”.

Webbkommunikatör Sociala Medier – 2 år

Utbildning i digital kommunikation som tar fasta på den snabba utvecklingen inom webb och sociala medier. Lära dig hantera det skrivna ordet, journalistiska principer, sociala medier, bild och form, men även hantera CMS-system, med mera.

I samtalet med Medieinstitutets rektor Maria Olin framkommer att det finns ett mycket stort behov av kompetensutveckling inom området, ex vis från företag och organisationer där intern utbildning och andra former av digitalt lärande tillämpas, och i dagsläget ofta av personer som inte har specifik utbildning för detta. Många deltagare på Medieinstitutet ovanstående kurser kommer därför från sådan bakgrund och får en vidareutbildning. Maria menar att YH-utbildningen är det mest konkreta och teknik- och praktikrelaterade sättet att utbilda sig inom digitalt lärande. Hon ser en roll för högskoleutbildning som är forskningsrelaterad och även en som är vänd mot högskolevärldens egna lärare. Jag nämner att även de som utbildar inom ex vis YH-skolan skulle kunna ha fördel av en mer akademisk utbildning i distansutbildningspedagogik, vilket Maria verkar ta som en möjlig tanke.

Maria Olin nämner också att Lärcentrum i Vansbro har en kortvariant av Medieinstitutets utbildning, men är skeptisk till att denna är så kort, vilket gör det svårt att se hur den kan rymma den nödvändiga kunskapen.

NTI - Komvux på distans

NTI-gymnasiet har kurser på distans och räknas till fullo som ett reguljärt gymnasium (KomVux på distans). Jag har telefonintervjuat dels NTI:s rektor, Andreas Stenberg, och dels studievägledaren Tina Hellström.

NTI har lärare med vanlig lärarlegitimation, och såvitt ingen särskild utbildning för just nätundervisning. Däremot sker omfattande och genomtänkta åtgärder för internt lärande och delande av kunskaper och erfarenheter mellan tre ämnessektioner, där sektionledarna har särskilt ansvar för att sådan kunskapsspridning ska ske. De allra flesta lärare sitter, cirka 50 st, sitter på ett kontor i Umeå.

NTI har genomtänkt teknik och stor praktisk erfarenhet i distansundervisning. Man har också en särskild utmaning i att eleverna kan starta kurser när som helst, vilket gör det till en särskild utmaning att inom en nära framtid utveckla mer tekniker för interaktion mellan elever. (Att närmare beskriva arbetssättet faller utanför avsikten med denna rapport, men mer detaljerade redogörelser för dessa båda intervjuer finns att få från mig på förfrågan.)

En avsikt med intervjuerna med NTI har varit att undersöka intresset för högskolemeritering i distansutbildningspedagogik. Studievägledaren Tina Hellström tycker att det vore klart meriterande om en lärare som sökte tjänst hos dem hade någon utbildning i e-lärande (även 7,5 hp som valbar kurs inom lärarutbildningen vore attraktivt). Tina uppfattar kommunikation på distans (ex vis lärares kommunikativa stil) som ett område som vore angeläget att behandla, eftersom det ofta är där de problem hon stöter på med eleverna har uppkommit. Hon efterfrågar också utbildning i e-studievägledning. En kortversion av en sådan finns, men

Tina skulle gärna vilja ha detta innanför ramen av vägledningsprogrammet som valbar kurs (det som finns idag är en tvådagarsfortbildning för studievägledare i Skolverkets regi).

NTI:s rektor, Andreas Stenberg, är mycket positiv till att distansutbildningspedagogik skulle ges som kurser i olika former vid högskolor och universitet. Han ser det som en mycket god idé att det skulle finnas med i den reguljära lärarutbildningen, kanske som en valbar kurs.

Andreas anser att utbudet av distansutbildning är ständigt växande, och att det är nödvändigt att det finns utbildning i detta på högskolenivå, också för att markera att denna undervisningsform inte längre är ett undantag i dagens samhälle. Han refererar till att Skolverket gått ut och uppmanat kommuner att ta vara på sina möjligheter att använda distansutbildning som ex vis NTI erbjuder.

Andreas menar att det kan vara intressant med möjlighet till vidareutbildning för befintliga lärare, ex vis på NTI, men att det inte är självklart att detta kan erbjudas den enskilde läraren med kompensation i tjänstetid av ekonomiska skäl.

I ett resonemang om kompetensutveckling genom högskolekurs i distansutbildningspedagogik, pratar Andreas och jag om möjligheten att ge en kurs där det reguljära arbetet som nätlärare är integrerat. Detta ser han positivt på, och har faktiskt själv propagerat för i samband med kommunens rektorsutbildning. Jag nämner som exempel att vi haft en kurs i distansutbildningspedagogik där kursdeltagarna fått utveckla ett eget kursmoment i dess olika delar som en röd tråd genom kursen. Andreas tycker att detta är en konstruktiv tanke.

En blick mot Storbritannien som jämförelse med Sverige

Jag gör en sökning på Englands Open university-site på "Education" och "E-learning", och får 94 träffar. En del träffar handlar om ex vis konferensrapporter, men av de 10 första träffarna är 6 kurser som behandlar pedagogik för e-learning. Man kan därmed anta att förväntningen på att personer som ska arbeta med e-learning i Storbritannien också har utbildning i e-learning specifikt.

Vad högskolan kan bidra med inom området e-learning eller distansutbildningspedagogik

Oavsett kurstyp måste både **form** och **innehåll** i kursen vara tilltalande, effektivt och relevant. Informationsutbyte, nätverksskapande och diskussioner inom den studerandegemenskap (community) som kursen utgör ger ett djup till den kunskap som erbjuds genom lärmaterialet och undervisningen. Detta innebär att det också finns en **process** i distanskursen som är central för att denna ska fungera mest konstruktivt.

För att hantera form, innehåll och process på ett högkvalitativt sätt behövs kunskap och förmågor av den typ som universitet och högskolor erbjuder eller kan erbjuda. Den praktiska

teknikutbildning, ex vis filmande eller handhavande av IT-aspekter, erbjuds säkert av en mängd aktörer. Det pedagogiska, däremot – och oavsett om den producerande och undervisande studerat på högskola eller inte – kommer att ha en mer tvingande relation till pedagogik och pedagogisk psykologi som akademiska fält.

Medieinstitutet erbjuder ett helhetspaket som ger grund för den som ska arbeta direkt med distanspedagogisk metod. (Frågan är dock om antalet platser är tillräckligt för det egentliga behovet – hela institutet har 700 utbildningsplatser inalles.) Vidare är detta just en helhet (vilket även gäller Vansbros Lärcentrums kurs), vilket innebär att dessa utbildningar kan vara mindre lämpade för ren kompetensutveckling där en god kvartsfartskurs kanske kunde vara lättare att delta i. En sådan kompetenshöjningskurs kan på högskolan också designas för att i viss mån bygga på och bygga ut den deltagandes individuella grund och behov i sitt arbete.

Distanspedagogik inom lärarutbildning?

Inom lärarutbildningen på HKr finns inget specifikt inslag av distansutbildningspedagogik, även om man arbetar med ITK. Jag har verifierat detta med Lena Löfgren, ansvarig för grund- och ämneslärarprogrammen på HKr. Vid diskussionen kände Lena att en kurs i distanspedagogik skulle vara intressant för studenterna, men också att det kan vara mycket praktiskt svårt att ordna pga alla moment som obligatoriskt måste finnas med. En valbar kurs i distanspedagogik skulle vara värdefull för lärarutbildningen, om detta kunde vara möjligt att erbjuda.

Det skulle vara en styrka och en merit för lärarstudenter att kunna koppla samman allmän pedagogik med distanspedagogik. Distansundervisning är inte ett väsensskilt sätt att förhålla sig till pedagogik, men det är ett lite annorlunda ”spelfält” för de pedagogiska processerna.

Lena nämner tekniken med ”flipped classroom” där elever eller studenter gör förberedelser hemma genom att enskilt ta del av en genomgång och man arbetar aktivt och i grupp under lektionen istället för tvärt om. Detta används i många skolor, se ex vis skolverket ”Det upp och nervända klassrummet”. Detta tycker Lena kunde vara ett naturligt sätt att ta upp något mer om distanspedagogik i lärarutbildningarna.

Högskole- och universitetslärares behov av distanspedagogisk kompetens

Man bör kunna säga att högskolan har en roll i att ge utbildning i distansutbildningspedagogik eller e-learning främst på avancerad nivå – vilket alltså inte tycks finnas i Sverige överhuvudtaget för tillfället. Pedagogisk teori och forskningsanknytning är sådant som bör erbjudas från högskolevärlden. Likaså behöver det finnas en kompetensutveckling inom området som riktar sig till högskole- och universitetslärare. Det var detta behov som NSHU hade tagit fasta på i det breddmagisterprojekt som även HKr ingick. En så omfattande utbildning kunde inte genomföras med framgång, eftersom mycket få personer gick hela programmet. Däremot var delar av det välfungerande och projektet bidrog säkerligen till en kompetenshöjning för spridda individer, vilket bör ha varit positivt för utvecklingen av distanskurserna vid lärosätena. Idag skulle man nog kunna ta tillvara det behov som finns genom kompetenshöjande kurser med mindre omfattning.

Det skulle vara lämpligt att omfattningen och studietakten för sådan utbildning – om man vill rikta den till lärare vis samtliga lärosäten – inte är högre än att det är rimligt att deltagarna kan täcka en del av arbetstiden för kursarbetet genom kompetensutvecklingsmedel från sina respektive arbetsgivare. Om man ger kursen på avancerad nivå, skulle den också kunna vara möjlig för personer med lärarexamen att delta i som en ytterligare kompetens för deras räkning.

En lärarexamen med ett sådant komplement skulle sannolikt ses som en stark merit för ex vis utbildningsgivare med e-learninginriktning för ledande funktioner. Att erbjuda en distanspedagogisk kurs med särskild inriktning på både högskolelärare och övriga lärare vore en möjlighet att bredda kompetensen hos båda kategorier utan de problem som kanske kan lägga hinder i vägen för valbara kurser inom lärarprogrammen. Å andra sidan behöver inte det ena utesluta det andra – man kan tänka sig att lärarstudenter eller färdiga lärare kan vara intresserade av både distanspedagogik på grundnivå och på avancerad nivå.

Summering

En överblick över distanspedagogikens ställning och förekomst i Sverige ger en något splittrad bild. Det finns väldigt många kurser och även hela utbildningar som ges på distans, helt eller delvis. Det finns också stora förhoppningar och intresse för teknikens möjligheter från UKÄ, företag (dels som producerar utbildning men också som konsumenter av sådan produktion), och organisationer. Internationellt tycks integrationen av själva distanspedagogiken vara betydligt mer mogen än i Sverige, att döma av utbudet inom ex vis Open University i UK.

Min allmänna slutsats är att det vore konstruktivt och förmodligen uppskattat från många håll med en kurs i distanspedagogik på avancerad nivå, som kunde rikta sig mot kvalificerade studenter, ex vis högskolelärare, både i rollen som undervisande på distans och som utbildningsledare eller -producenter samt i stödfunktioner i kontakt med distansstudenter. En sådan kurs (ex vis den vi i nuläget ger vid HKr) skulle behöva tydliggöras och marknadsföras och/eller ges i samarbete med andra lärosäten för att ge en bredare bas i högskolesverige för nätundervisning. På så vis kunde en starkare kollegial samsyn på bedömningar och metoder skapas och vidmakthållas genom utbytet.

Kollegial samsyn är viktig för att det ska kunna finnas en likställdhet mellan olika nätbaserade kurser. Brister det för mycket i samsyn, blir värdet av nätstudier svårt att skatta och studenter kan befinna sig i situationer där krav och kvalitet i deras studier blir heterogena. En brist på kollegial avstämning riskerar därmed utgöra ett mot rättssäkerheten för studenterna.

Referenser

Biner; konsult- och utbildningsföretag

<http://www.biner.se/>

The blog EDOCEO. After MOOCs came COOCs and SPOCs Nedladdat 150907

<http://ca.e-doceo.net/en/blog/after-moocs-came-coocs-and-spocs-let-us-decrypt-the-latest-acronyms-for-you>

Fenn, J., Larsson, E., Lundberg, M., Nordqvist, A., & Wester, M. (2013). *Att utveckla företag till lärande organisationer - En studie om e-Learnings roll i Knowledge Management*. Chalmers tekniska högskola. Nedladdat 150907
<http://publications.lib.chalmers.se/records/fulltext/183107/183107.pdf>

Larsson, Stefan. Pedagogisk utvecklare LRC, HKR (intervju)
Linnéuniversitetet: IKT-pedagogik/Distanspedagogik
<http://lnu.se/utbildning/kurser/1me118>
http://lnu.se/utbildning/kurser/1ME119#semester_20161

Lärcentrum Vansbro, utbildning till e-trainer
<http://www.distansutbildningar.se/skola/larcentrum-vansbro/e-trainer-425422>

Löfgren, Lena. Lärarutbildningen, HKR (telefonintervju)

Medieinstitutet
YH_utbildningar inom media, kommunikation och marknadsföring
<http://medieinstitutet.se/>

Promise – branschförening för företag inom utbildning med digitala medier
<http://promise.se/>

Skolverket, 2-dagarsutbildning i studievägledning på distans
<http://www.skolverket.se/kompetens-och-fortbildning/syv/syv-i-en-ny-tid-1.199544>

Skolverket. Det upp-och-nervända klassrummet
<http://www.skolverket.se/skolutveckling/resurser-for-larande/itiskolan/sa-arbetar-andra/overgripande/det-upp-och-nervanda-klassrummet-1.176083>

Svenska riksutbildningen för distansutbildning
<http://www.sverd.se/>

Riksförbundet för eKompetens
<http://www.rek.se/>

Siotis, C. (2007). Magisterutbildning med ämnesbredd, med inriktning mot IT-stödd distansutbildning - en projektrapport
<http://hkr.diva-portal.org/smash/get/diva2:208288/FULLTEXT01.pdf>

UKÄ:s seminarium 120127
<http://www.sverd.se/oppn-natbaserad-utbildning-i-hogskolan-en-mojlighet-for-dagens-samhallsutmaningar/> Nedladdat 151230